

Utbildningsdepartementet

Luntmakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Jana Hejzlar
08-563 088 19
Jana.hejzlar@hsv.se
YTTRANDE

2011-01-18
Reg.nr 641-933-10

Yttrande över Stiftelsen Högskolan i Jönköpings ansökan om tillstånd att utfärda ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan

Högskoleverket rekommenderar regeringen att ge Stiftelsen Högskolan i Jönköping tillstånd att utfärda ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i följande ämnen: historia, religionskunskap samt samhällskunskap.

Ansökan och ärendets hantering

Stiftelsen Högskolan i Jönköping har ansökt hos regeringen om tillstånd att utfärda ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i ämnena matematik, biologi, fysik, kemi, naturkunskap, historia, religionskunskap, samhällskunskap, företagsekonomi, psykologi, svenska samt engelska.

För granskning av ansökan har Högskoleverket utsett följande bedömare: universitetslektor Christina Hultgren, Högskolan i Gävle (ordförande); universitetslektor Håkan Sollervall, Linnéuniversitetet (ordförande); lärarstuderande Diego Alfaro, Malmö högskola; lärarstuderande Ewa Axelsson, Högskolan Kristianstad; docent Jette Benn, Århus universitet; universitetslektor Cecilia Björklund Dahlgren, Luleå tekniska universitet; universitetslektor emerita Gerd Brandell, Lunds universitet; lektor Tua Ericsson-Knif, Svenska handelshögskolan i Åbo; fil. dr. Lars Geschwind, Technopolis group; professor Gunnar Gjone, Universitetet i Oslo; lektor Conrad Hagen, Universitetet i Stavanger; professor emerita Torlaug L. Hoel, NTNU i Trondheim; professor Gunilla Holm, Helsingfors universitet; lektor Lisen Häggblom, Åbo Akademi; universitetslektor Maj-Lis Hörnqvist, Luleå tekniska universitet; docent Jörgen Johansson, Högskolan i Halmstad; lektor Helge Kastrup, Professionshögskolan UCC i Köpenhamn; professor Rune Krumsvik, Universitetet i Bergen; professor Maria Lennernäs, Högskolan Kristianstad; dekan Nils-Georg Lundberg, Professionshögskolan UCC Nordjylland; lärarstuderande Johan Lundmark,

Uppsala universitet; docent Gunilla Molloy, Stockholms universitet; docent Maarit Mutta, Åbo universitet; professor Liv Merete Nielsen, Högskolan i Oslo; universitetslektor Anita Norlund, Högskolan i Borås; professor Christina Nygren-Landgårds, Åbo Akademi; universitetslektor Eva Olofsson, Umeå universitet; professor emeritus Aadu Ott, Göteborgs universitet; lektor Helle Rønholt, Köpenhamns universitet och professor Tobias Werler, Högskolan i Volda. Därutöver har professor Bengt Brendemoen, Universitetet i Oslo; försteamanuensis Anne Margrete Fiskvik, NTNU i Trondheim och Universitetet i Stavanger; lektor Fie Høystrup, Professionshögskolan UCC i Köpenhamn; lektor Bergthora Kristjansdottir, Professionshögskolan UCC i Köpenhamn; professor emeritus Lauri Lindgren, Åbo universitet; försteamanuensis Dag Jostein Nordaker, Universitetet i Stavanger och professor Staffan Wahlgren NTNU i Trondheim bistått bedömargruppen inom sina sakområden.

Underlag för bedömningen har varit högskolans ansökan samt intervjuer den 12 oktober 2010 med representanter för högskolan. Bedömargruppens yttrande bifogas.

Bedömning

Bedömning har gjorts utifrån de krav som ställs i högskolelagen och högskoleförordningen och utifrån de kvalitetsaspekter och kriterier vid examenstillståndsprovningar som Högskoleverket har utarbetat med hänsyn tagen till examensbeskrivningen för denna yrkesexamen.

Bedömargruppens yttrande innehåller dels en sammanfattande bedömning per aspekt, dels en samlad bedömning. Ledamöter i bedömargruppen har inte medverkat i bedömningar där jäv föreligger.

Bedömargruppens samlade bedömning är att Stiftelsen Högskolan i Jönköping har förutsättningar att ge ämneslärarutbildning med inriktning mot arbete i gymnasieskolan med tillfredsställande kvalitet i ämnena historia, religionskunskap samt samhällskunskap. Högskoleverket instämmer i denna bedömning.

Bedömargruppens samlade bedömning är att Stiftelsen Högskolan i Jönköping inte har förutsättningar att ge ämneslärarutbildning med inriktning mot arbete i gymnasieskolan med tillfredsställande kvalitet i ämnena matematik, biologi, fysik, kemi, naturkunskap, företagsekonomi, psykologi, svenska samt engelska. Högskoleverket instämmer i denna bedömning.

Beslut

Högskoleverket rekommenderar regeringen att ge Stiftelsen Högskolan i Jönköping tillstånd att utfärda ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i följande ämnen: historia, religionskunskap samt samhällskunskap.

Beslut i detta ärende har fattats av universitetskanslern Lars Haikola efter föredragning av utredaren Jana Hejzlar i närvaro av stabschefen Lennart Stähle och avdelningschefen Magnus Hjort.

I ärendets beredning har även utredarna Tomas Egeltoft, Sara Monaco, Joakim Palestro och Karl Weigelt deltagit.

Lars Haikola

Jana Hejzlar

Kopia till:

Stiftelsen högskolan i Jönköping

Ledamöterna i bedömagruppen

Bedömagruppens yttrande

Högskolan i Jönköping

– ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan¹

Utbildningens förutsättningar

Lärraresurs

Generellt har det varit svårt att bedöma lärarkapaciteten i de flesta ämnen. Det är både anmärkningsvärt och vilseledande att en lärare anses kunna undervisa i upp till fem olika ämnen och att lärarnas samlade tjänstgöring redovisas till fullo under varje ämne. Bedömargruppens tolkning är att antalet vetenskapligt meriterade lärare i flera ämnen inte står i proportion till utbildningens planerade omfattning. Kontinuiteten i termer av tillsvidareanställda är tillfredsställande i de flesta ämnen.

I matematik finns endast två redovisade lärare som har vetenskaplig kompetens i matematik. Övriga lektorer som undervisar i matematik har sin vetenskapliga ämneskompetens i andra ämnen. Den ämnesdidaktiska kompetensen är något mer tillfredsställande med lektor och professor i matematikdidaktik (dock med inriktning mot tidiga skolår), samt forskarassistent i matematikdidaktik med inriktning på gymnasiet. I ansökan framgår inte om det finns en ämnesmiljö i matematik/matematikdidaktik som inkluderar de undervisande matematiklärarna.

I de naturorienterade ämnena biologi, fysik och kemi, och i naturkunskap är andelen disputerade lärare hög även om adjunkterna undervisar relativt mycket. Eftersom det för flertalet disputerade inte redovisas vilken inriktning deras vetenskapliga kompetens har är det dock svårt att bedöma om lärarresursen sammantaget är tillräcklig. I biologi finns ett större antal lärare och indikationer på att gruppen möjligen uppfyller den nödvändiga bredden. I fysik och kemi är antalet lärare så lågt att den vetenskapliga ämneskompetensen inte kan anses vara tillräcklig. Vad gäller den vetenskapliga ämnesdidaktiska kompetensen finns en disputerad i naturvetenskapens didaktik (som undervisar på forskolläraryr utbildningen). I övrigt saknas information om ämnesdidaktisk kompetens. Sammantaget är den vetenskapliga ämnes- och ämnesdidaktiska kompetensen i biologi, fysik, kemi och naturkunskap inte tillfredsställande.

I de samhällsorienterade ämnena är det, liksom i övriga ämnen, svårt att bedöma lärarkapaciteten. Av vad som går att utläsa är antalet tillsvidareanställda

---

¹ Sökta ämnen: matematik, biologi, fysik, kemi, naturkunskap, historia, religionskunskap, samhällskunskap, företagsekonomi, psykologi, svenska samt engelska.

och övriga lärare tillräckligt om än i behov av förstärkning inom flera områden. I historia har man samverkansavtal med Göteborgs universitet för utbyte av lärare och studenter och i religionskunskap samarbetar man med Lunds universitet. I samhällskunskap är kompetensen i nationalekonomi och statsvetenskap mycket begränsad. Den vetenskapliga ämneskompetensen bedöms ändå som tillfredsställande i historia, religion och samhällskunskap men den ämnesdidaktiska kompetensen är svagare. Genom så kallade forskningsplattformar bedriver lektorer forskning kring samhällsvetenskaplig didaktik. Det förekommer även ämnesdidaktisk forskning i historia men det framgår inte vilka som deltar. I företagsekonomi och psykologi är den vetenskapliga ämneskompetensen mycket god men den ämnesdidaktiska kompetensen framgår inte.

I svenska finns vetenskaplig ämneskompetens i både svenska språket och litteraturvetenskap men den sammanlagda lärarresursen är i behov av förstärkning. Den ämnesdidaktiska kompetensen är inte tillräcklig. Det finns exempel på forskning som är relevant för svenskämnet i ett par av de så kallade forskningsplattformarna, men det är oklart om de har specifik svenskdidaktisk relevans.

Den vetenskapliga ämneskompetensen är tillfredsställande i engelska. Den ämnesdidaktiska kompetensen är dock svag. Ingen lärare har disputerat i ämnesdidaktik och det framgår inte heller om någon av de disputerade bedriver ämnesdidaktisk forskning. Under intervjun framkom att det finns en lärare med masterexamen i engelsk didaktik.

Inom den utbildningsvetenskapliga kärnan finns en tillfredsställande vetenskaplig kompetens. Det finns en balans mellan vetenskapligt meriterade lärare och de med professionserfarenhet även om de flesta har lärarexamen med inriktning mot de lägre åldrarna.

Samtliga lärare har 10 procent avsatt för kompetensutveckling med möjlighet att söka medel centralt på lärosätet. Tiden för kompetensutveckling används företrädesvis för att stärka gemensamma områden inom lärarutbildningen och man har en särskild satsning där man avsatt sex miljoner kronor för ändamålet. Det är dock oklart om det förekommer specifik kompetensutveckling i ämne/ämnesdidaktik.

Vi bedömer sammanfattningsvis att aspekten lärarresurs är tillfredsställande i historia, religionskunskap, samhällskunskap och den utbildningsvetenskapliga kärnan men inte tillfredsställande i matematik, biologi, fysik, kemi, naturkunskap, företagsekonomi, psykologi, svenska samt engelska.

Utbildningsmiljö

På det hela taget synes utbildningen ges i en forskande miljö. Inom den utbildningsvetenskapliga kärnan finns en forskarskola och praxisnära forskningsprojekt. Lärosätet har en stark internationell profil som berikar lärarutbildningen,

inte minst genom det projekt kring en gemensam lärarutbildning som man driver tillsammans med två universitet i USA respektive England. Inom flera ämnesområden är det dock svårt att bedöma miljön på grund av bristande underlag.

I matematik förekommer ingen forskning och det framgår inte heller om det finns en forskningsmiljö inom matematikdidaktik som inkluderar undervisande lärare i matematik.

I de naturorienterade ämnena biologi, fysik och kemi, samt i naturkunskap saknas beskrivning av pågående ämnesteoritisk och ämnesdidaktisk forskning. Man beskriver ett forskningsprojekt kring hållbar utveckling som leds av en lektor i naturvetenskapens didaktik. Det är för övrigt det enda beskrivna forskningsprojekt som berör de naturvetenskapliga ämnena.

Ämnet företagsekonomi har en stark forskningsmiljö genom Internationella handelshögskolan, men det framgår inte hur den kopplas till lärarutbildningen. För ämnet psykologi saknas beskrivning av utbildningsmiljön. Under intervjun framkom att man ser behov av att utveckla de didaktiska delarna i både företagsekonomi och psykologi.

Överlag bedöms utbildningen bidra till och ge studenterna förutsättningar för ett kritiskt och reflekterande förhållningssätt.

Lärosätet har en organisation där man arbetar i arbetslag som säkrar att den verksamhetsförlagda utbildningen erbjuds inom relevant verksamhet och ämne. Man har ett väl utvecklat samarbete med kommuner i området. Högskolans lärare besöker varje student minst en gång per VFU-period.

Högskolan i Jönköping har ett utvecklat samarbete med kommunerna i regionen. Kommunerna avsätter till exempel pengar till skolnära forskning. Det finns också ett omfattande internationellt utbyte och nätverk för forskning, lärare och studenter.

Vi bedömer sammanfattningsvis att aspekten utbildningsmiljö är tillfredsställande i samtliga sökta ämnen utom matematik, biologi, fysik, kemi, naturkunskap och psykologi.

Utbildningens genomförande

Styrdokument

Utbildningsplanen innehåller en tydlig struktur för ämneslärarprogrammet med inriktning mot gymnasiet. Det finns en matris som för varje ämne ska säkra att samtliga examensmål behandlas och examineras i enlighet med examensordningen. Det första examensarbetet skrivs i huvudämnet, men placeringen av det andra examensarbetet är ännu oklar.

I den utbildningsvetenskapliga kärnan finns tillfredsställande kursplaner men de innehåller alltför många mål för att det ska vara riktigt tydligt. I kursplanerna

för den verksamhetsförlagda utbildningen förekommer en del alltför generella formuleringar.

Kursplanerna i biologi, fysik och kemi är mindre tillfredsställande. Kursplanerna är i stort sett identiska mellan de båda inriktningarna 7–9 respektive gymnasiet. Sammantaget visar inte styrdokumentet på ett tydligt sätt att studenterna får tillräcklig kunskap och övning för att kunna anpassa undervisningen för individer, åldersgrupper och olika klassrumssituationer. I naturkunskap saknas det information om vilka ämnen som ingår i blockämnet.

Kursplanerna i matematik, svenska, historia, religionskunskap, samhällskunskap, företagsekonomi samt psykologi är tillfredsställande med angivelser av lärandemål och tillräcklig information om innehåll och uppläggning.

De flesta kursplaner i engelska innehåller lärandemål men i åtminstone sju kursplaner saknas det.

Vi bedömer sammanfattningsvis att aspekten styrdokument är tillfredsställande för den utbildningsvetenskapliga kärnan samt i samtliga sökta ämnen utom naturkunskap.

Undervisning, kurslitteratur, examination

Kursplanerna i matematik är tillfredsställande med god balans mellan ämnestori och ämnesdidaktik

Överlag är innehåll, undervisningsformer, kurslitteratur och examinationsformer tillfredsställande i biologi, fysik och kemi. I naturkunskap är det svårt att bedöma eftersom det är otydligt hur man ska läsa och vilka ämneskombinationer som ingår. Ämnesdidaktiken är något sporadiskt beskriven men finns integrerad i flertalet kurser i respektive ämne, samt i en gemensam ämnesdidaktisk kurs. Den verkar dock delvis flyta in i metodiken. Man har samma kursplaner för de båda inriktningarna 7–9 respektive gymnasiet. I fysik är det inte angivet att eller hur experiment anpassas till de olika kategorierna. Även i kemi saknas anpassning efter skolelevs förutsättningar. Progressionen bedöms som tillfredsställande ur ett ämnesteoretiskt perspektiv och till viss del är den synlig i de ämnesdidaktiska delarna. Examinationsformerna är något otydligt beskrivna.

I de samhällsorienterande ämnena historia, religionskunskap, samhällskunskap, företagsekonomi och psykologi är innehåll, undervisningsformer, kurslitteratur och examinationsformer överlag tillräckligt beskrivna. Kvaliteten på kursplanerna varierar dock mellan ämnena där religion har kommit längst med väl genomarbetade planer. I framför allt samhällskunskap och historia återstår en del arbete. En mycket liten andel av litteraturen i dessa ämnens kursplaner är till exempel internationell, trots de höga lärosätetsambitionerna på området. Litteraturen är densamma för de båda inriktningarna 7–9 och gymnasiet i respektive ämne. Lärosätet hävdar att progressionen säkras genom att man kräver mer av studenterna på den avancerade nivån. Ämnesdidaktiken är generellt sett svagt framskriven i kursplanerna. I företagsekonomi saknas det ämnesdidaktiska

inslaget i princip helt och i psykologi är det mycket begränsat. I båda ämnen finns stor potential men de nästan obefintliga ämnesdidaktiska inslagen gör att lärosätet inte tydligt visar att utbildningen kommer att ge studenterna förutsättningar att nå examensmålen.

I svenska finns ett relevant innehåll och viktiga aspekter finns med. Litteraturen är varierad och innehåller både avhandlingar och engelska texter även om det saknas vetenskapliga artiklar.

I engelska har kursbeskrivningarna generellt en väl genomtänkt och klar struktur där progressionen framgår relativt klart. Vid sidan av breddning och fördjupning av ämnesstoffet genomsyrar ett ämnesdidaktiskt perspektiv och fokusering på undervisning och inläring så gott som samtliga kurser. Kurslitteraturen är relevant. De undervisnings- och examinationsformer som används är generellt varierande men i vissa fall inte tillräckligt tydligt formulerade. I de fall det är fråga om läskurser eller distanskurser borde det tydligt framgå av kursbeskrivningen.

I den utbildningsvetenskapliga kärnan är innehåll, undervisningsformer, kurslitteratur och examinationsformer överlag tillräckligt beskrivna. Såväl engelsk litteratur som vetenskaplig litteratur finns i litteraturförteckningarna i tillräcklig grad. Progressionen är något svår att bedöma utifrån underlaget.

I kursplanerna inom den verksamhetsförlagda utbildningen är examinationsformerna generellt beskrivna och skiljer sig inte åt mellan de olika kurserna. Examination sker dock på olika sätt, bland annat genom observationer vid besök, inhämtande av underlag från handledare och skrivna arbeten efter den verksamhetsförlagda utbildningen. Sammantaget genomförs examinationen på ett tillfredsställande sätt.

Vi bedömer sammanfattningsvis att aspekten undervisning, kurslitteratur och examination är tillfredsställande i den utbildningsvetenskapliga kärnan samt i matematik, biologi, fysik, kemi, naturkunskap, historia, religionskunskap, samhällskunskap, svenska samt engelska men inte i företagsekonomi och psykologi.

Utbildningens resultat

Säkring av examensmålen

Lärosätet har visat att det finns system för att dokumentera kraven med avseende på olika typer av examination. Styrdokumentet är i en sådan form att studenterna kan ta del av materialet.

Lärosätet har visat att det finns system för att säkra att utbildningen ger studenterna förutsättningar för att nå examensmålen.

Vi bedömer sammanfattningsvis att aspekten säkring av examensmålen är tillfredsställande i samtliga sökta ämnen.

Samlad bedömning

Vår samlade bedömning är att Högskolan i Jönköping har förutsättningar att ge ämneslärarutbildning med inriktning mot arbete i gymnasieskolan med tillfredsställande kvalitet i ämnena historia, religionskunskap och samhällskunskap. Vi rekommenderar att tillstyrka ansökan i dessa ämnen.

Vår samlade bedömning är att Högskolan i Jönköping inte har förutsättningar att ge ämneslärarutbildning med inriktning mot arbete i gymnasieskolan med tillfredsställande kvalitet i ämnena matematik, biologi, fysik, kemi, naturkunskap, företagsekonomi, psykologi, svenska samt engelska. Vi rekommenderar att avslå ansökan för dessa ämnen.